

İNSAN HÜQUQLARI ÜZRƏ AVROPA MƏHKƏMƏSİ

BİRİNCİ BÖLMƏ

MAHMUDOV VƏ AĞAZADƏ AZƏRBAYCANA QARŞI

(Şikayət № 35877/04)

Q Ə R A R

STRASBURQ

18 dekabr 2008-ci il

Bu qərar qətidir, lakin redaktə edilməsi üçün yenidən baxıla bilər. Qərar Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndində göstərilən hallarda qəti olacaq. O, yenidən redaktə edilə bilər.

Mahmudov və Ağazadə Azərbaycana qarşı iş üzrə,

İnsan Hüquqları Üzrə Avropa Məhkəməsi (Birinci Bölmə) aşağıdakı tərkibdə,

Xristos Rozakis, *Sədr*,

Nina Vaciç,

Anatoli Kovler,

Elizabet Steyner,

Xanlar Hacıyev,

Ciorcio Malinvernı,

Qeorqe Nikolau, *hakimlər*,

və Soren Nilsen, *Bölmə Katibi*,

27 noyabr 2008-ci ildə qapalı şəkildə müzakirə edərək, həmin gündə bu qərarı qəbul edir:

PROSEDUR

1. «İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında» Konvensiyanın («Konvensiya») 34-cü maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının iki vətəndaşı olan cənab Rövşən Əsgər oğlu Mahmudovun və cənab Yaşar Vaqif oğlu Ağazadənin («ərizəçilər») Azərbaycana qarşı verdiyi şikayət üzrə (№ 35877/04) iş 09 avqust 2004-cü ildə başlanılmışdır.

2. Ərizəçilər Bakıda işləyən vəkil cənab İ.Əliyev və cənab E.İbrahimov tərəfindən təmsil olunmuşdur. Azərbaycan Hökuməti («Hökumət») onun nümayəndəsi cənab Ç.Əsgərov tərəfindən təmsil olunub.

3. Ərizəçilər xüsusilə iddia etdilər ki, güman olunan böhtan xarakterli məqaləyə görə məhkum olunmaları ifadə etmək azadlıqlarının və ədalətli məhkəmə araşdırılması hüquqlarının pozulmasını təşkil edir.

4. 14 oktyabr 2005-ci ildə Məhkəmə şikayət barədə Hökuməti məlumatlandırmaq qərarına gəlib. Məhkəmə, həmçinin qərara alıb ki, şikayətin məqbuliyyəti ilə mahiyyətinə birgə baxsın (Konvensiyanın 29-cu maddəsinin 3-cü bəndi).

FAKTLAR

I. İŞİN HALLARI

5. Ərizəçilər müvafiq olaraq 1961 və 1979-cu illərdə anadan olub və Bakıda yaşayırlar.

6. Birinci ərizəçi «Müxalifət» qəzetinin fəaliyyətdə olan baş redaktoru olub. İkinci ərizəçi həmin qəzetdə işləyən curnalist olub.

7. 12-18 aprel 2003-cü il tarixli buraxılışında qəzet ikinci ərizəçinin Samir Şərif təxəllüsü ilə «Azərbaycanda taxıl mafiyası» adlanan məqaləsini dərc edib. Məqalə kənd təsərrüfatında tanınmış ekspert olan Milli Elmlər Akademiyasının üzvü və Milli Məclisin (Parlament) deputatı C.Ə.-nin şəkli ilə müşayiət olunub. Ümumilikdə məqalə ölkənin kənd təsərrüfatı sektorunda bir çox problemlərdən bəhs edib. Məqalədə başqa məsələlərlə yanaşı, həmçinin C.Ə.-nin bir neçə kənd təsərrüfatı regionunun «eksperimental» sahələrdə müəyyən eksperimental bitkilərin becərilməsinə rəhbərlik etdiyinə ehtimal olunduğu görünür. C.Ə.-nin adı məqalənin özündə tam dərc olunub.

8. Xüsusən, məqalə aşağıdakıları əks etdirib:

«Heydər Əliyevin Sumqayıtdakı konfransı yadda qalan anlar üzrə varlı olub. Əslində, bu varlığın mahiyyətində qanunsuzluğun və korrupsiyanın dərəcəsini və bütün millətin gülünc vəziyyətdə saxlanılmasını görməmək olmaz. Lakin biz bir çoxları üçün qaranlıq qalan səbəblərə görə bəzi məmurların işdən çıxarılmasından danışmırıq.

Biz həm də bir il ərzində xeyriyyəçiliyə 30.000 dollardan artıq xərcləyən iş adamı İsgəndərovu xəsislikdə ittiham etməyin məntiqdən nə qədər uzaq olduğu barədə də danışmırıq, halbuki, ölkənin var-dövlətini milyardlarla mənimsəyən klan üzvlərindən heç biri bizim vətənimizin inkişafına heç peni də xərcləmək istəmir. Maraqlı odur ki, Dövlət Başçısı tənqid, nepotizm ... və Sumqayıtda özəl sektorun monopolizasiyanın obyektinə çevirdiyi xalqı ittiham etdi. Əliyev dedi ki, öz qohumlarını hər hansı rəsmi vəzifəyə təyin etməkdən imtina edib, baxmayaraq ki, bununla bağlı təkidli müraciətlər olunub. Lakin onun demədiyi odur ki, bu ölkədə onun oğlundan başqa dam yoxdur ki, eyni vaxtda dörd «yer» tutsun. İqtisadiyyatın inkişaf edən sektorların zəbt olunmasından danışarkən, bu gün, hətta danışmağa təzə öyrənən uşaq bilir ki, kənd təsərrüfatı sektoru kimi Azərbaycan iqtisadiyyatının geniş sahəsi hansı şəxslərin nəzarətindədir. Azərbaycanda əkin sahələrinin minlərlə hektarları taxılın «dəyərli sortlarının» ekspertimental zonasına çevrilib. Təxminən on il ərzində kənd təsərrüfatı sektoru dağıdılıb, elə bil yaxşı tanınmış şəxsin şəxsi mülkiyyətindədir.

Sovet dönəmində kənd təsərrüfatı ümumi daxili məhsulun əsas göstəricisi və əhalinin məşğulluğunun əsas sahəsi olub. Lakin müstəqilliyin Əliyev erasında kənd təsərrüfatı sektoru, iqtisadiyyatın bütün başqa sektorları kimi, hökumət dairələrinə yaxınların maraqlarına xidmət etmək üçün inhisara alınıb. Taxıl və ev heyvandarlığı istisna olmaqla, kənd təsərrüfatının başqa əsas sahələri tənəzzülə uğrayıb. Ev quşları ilə məşğulluğun məhsuldarlıq dərəcəsi 1995-ci ildə 143.000 tondan 2002-ci ildə 35.000 tonadək azalıb. Demək olar ki, üzümçülük tamamilə dağıdılıb, pambığın yetişdirilməsi isə azalmanın elə kəskin vəziyyətindədir ki, son 10 il ərzində ümumi kənd təsərrüfatı məhsulunda onun payı 12-13 %-dən 2 %-dək azalıb. Bir qrup inhisarçılar tərəfindən pambıq industriyasının mənimsənilməsi nəticəsində pambıqla məşğul olanlarla ciddi şəkildə şəxsi məqsədlər üçün istifadə olunur. Hazırda ölkədə mövcud olan iyirmi bir pambıq sahəsindən on dördü MKT adlanan şirkət tərəfindən idarə edilir. Bu şirkət son ildə ölkədə bütün pambıq prosesinin 85 %-nə malikdir. (Bu şirkət tərəfindən güdülmüş müxtəlif xüsusi inhisar siyasətinin təsviri verilib.)

Taxıl becərmə industriyasının inkişafı bu sahəni inhisarda saxlayan bir qrup şəxslərin xüsusi diqqətindədir. İki il ərzində kənd camaatı əhəmiyyətli əməklə becərdikləri

taxılı sata bilmir və ya ən yaxşı halda kiloqramı 350-400 manata satmağa məcbur olur. Məsələn, keçmiş sezon ərzində taxıl becərmənin Saatlı, Beyləqan və Ağcabədi kimi böyük məntəqələrində yerli icra hakimiyyəti orqanları ya Bakıdan əsas taxıl alıcılarının bu məntəqələrə daxil olmasının qarşısını alıb, yaxud da onları məcbur ediblər ki, xüsusi sahələrdən taxıl alsınlar. Bu adi səbəbə görə edilib – vaxtında bu məntəqələrdəki C.Ə.-nin eksperimental sahələrindən minlərlə hektarlardan bütün taxıl satılsın. Aydındır ki, adi kəndlilər taxılın saxlanması üçün zəruri vasitələrə malik olmadıqları üçün onlar özlərinin bütün məhsullarını aşağı qiymətə satmağa məcbur olurlar.

Torpaq islahatından tez-tez danışılır. Lakin eyni zamanda bir neçə əhəmiyyətli məsələlər yaddan çıxır. Birincisi, torpaq payını almış şəxslərin yarısındanək hissəsi onu becərmək üçün minimum vasitələrə malik deyillər. İkincisi, əkin torpağının «dövlət torpaq fondu» adlanan minlərlə hektarları torpaq islahatı dövründə «kənd təsərrüfatı mafiyası tərəfindən» girov saxlanılır və onun icarəsindən dövlət büdcəsinə bir peni də getmir.

Bizim günlərdə bu mafiya ... kənd təsərrüfatının inkişafı üçün Dövlətdən illik subsidiyalar kimi təxminən 250 milyon dollar əldə etməyə çalışır. Lakin heç kəs Kənd Təsərrüfatı Nazirindən soruşmur... ki, əgər o, kənd təsərrüfatının inkişafından o qədər narahatdırsa, niyə Yapon hökuməti tərəfindən verilmiş təchizatı satır və hətta endirimlə qiymətlər belə qoymamaqla, fabrik dəyərindən daha yüksək qiymətlər təyin edir. Bu insanlar – hansılar ki, pulsuz əldə etdikləri kotanları kəndlilərə dörd və ya beş min dollara, traktoru on dörd-on beş min dollara və taxılıyaqan maşını əlli min dollara satırlar – indi onlar kənd təsərrüfatını yaşatmaq üçün Dövlətdən pul almaq istəyirlər. Üzr istəyirik, lakin siz bizi hərifləmədiniz. Tətbiq etmək üçün Hökumətə təqdim etdiyiniz 2015-ci ilədək Kənd təsərrüfatının İnkişafına dair Sizin proqram kəndliyə yardım göstərməyə yönəlmiş proqram deyil, əksinə hər il Dövlət büdcəsindən qopardığınız 150-200 milyon hesabına öz şəxsi varidatınızı çoxaltmaq məqsədini daşıyır.»

9. 23 aprel 2003-cü ildə C.Ə. xüsusi ittiham prosedurundan istifadə edərək, Yasamal rayon məhkəməsinə şikayət verdi. O iddia edib ki, məqalə açıq-aydın şəkildə ona qarşı ləkələyici, böhtan və təhqiredici olub. Xüsusən, o, aşağıdakı çıxarışları ləkələyici kimi qeyd edib:

«bu gün, hətta danışmağa təzə öyrənən uşaq bilir ki, kənd təsərrüfatı sektoru kimi Azərbaycan iqtisadiyyatının geniş sahəsi hansı şəxslərin nəzarətindədir. Azərbaycanda əkin sahələrinin minlərlə hektarları taxılın «dəyərli sortlarının» eksperimental zonasına çevrilib. Təxminən on il ərzində kənd təsərrüfatı sektoru dağıdılıb, elə bil yaxşı tanınmış şəxsin şəxsi mülkiyyətindədir. ...»

Taxıl becərmə industriyasının inkişafı bu sahəni inhisarda saxlayan bir qrup şəxslərin xüsusi diqqətindədir. İki il ərzində kənd camaatı əhəmiyyətli əməklə becərdikləri taxılı sata bilmir və ya ən yaxşı halda kiloqramı 350-400 manata satmağa məcbur olur. Məsələn, keçmiş sezon ərzində taxıl becərmənin Saatlı, Beyləqan və Ağcabədi kimi böyük məntəqələrində yerli icra hakimiyyəti orqanları ya Bakıdan əsas taxıl alıcılarının bu məntəqələrə daxil olmasının qarşısını alıb, yaxud da onları məcbur ediblər ki, xüsusi sahələrdən taxıl alsınlar. Bu adi səbəbə görə edilib – vaxtında bu məntəqələrdəki C.Ə.-nin eksperimental sahələrindən minlərlə hektarlardan bütün taxıl satılsın. Aydındır ki, adi kəndlilər taxılın saxlanması üçün zəruri vasitələrə malik olmadıqları üçün onlar özlərinin bütün məhsullarını aşağı qiymətə satmağa məcbur olurlar. ...»

10. C.Ə. iddia edib ki, məqalə açıq-aydın onun iddia olunan müəyyən cinayət aləmi ilə yaxın əlaqədə olduğunu nəzərdə tutub və beləliklə, mahiyyət etibarilə, kənd təsərrüfatının tədqiqində olan dövlət fondlarının mənimsənilməsi kimi ciddi cinayətdə onu ittiham edib. O iddia

edib ki, ikinci ərizəçi onun nüfuzuna zərər vuran saxta bəyanatları qəsdən edib və birinci ərizəçi baş redaktor kimi bunun qarşısını almayıb. O, məhkəmədən xahiş edib ki, Cinayət Məcəlləsinin 147.1 (böhtan) və 148-ci maddələrinə (təhqir) əsasən ərizəçiləri məhkum etsin.

11. Məhkəmə araşdırılması zamanı ərizəçilər iddia ediblər ki, məqalə C.Ə. barədə hər hansı böhtan və ya təhqir bəyanatlarını əks etdirməyib. Onlar bildiriblər ki, «müəyyən tanınmış insan» sözləri C.Ə.-yə aid deyil. C.Ə.-nin şəkli məqalədə o, taxıl sahəsinin inkişafında əsas nailiyyətlərə malik olduğuna görə yerləşdirilib. Nəhayət, onlar qeyd ediblər ki, məqalə kənd təsərrüfatında ümumi vəziyyətə aid olub və orada C.Ə.-ni hər hansı cinayət fəaliyyətində ittiham edən hər hansı informasiya olmayıb.

12. 20 may 2003-cü il tarixli hökmlə Yasamal rayon məhkəməsi Cinayət Məcəlləsinin 147.1 və 148-ci maddələrinə əsasən ərizəçiləri böhtan və təhqirdə təqsirli bilib. Məqalədən yuxarıda göstərilən çıxarışları (bax, 9-cu paraqrafa) araşdıran məhkəmə qeyd etdi ki, məqalənin C.Ə.-yə aid olması faktının ərizəçilər tərəfindən danılması əsassızdır, ona görə ki, məqalənin mətni C.Ə.-nin adını tam göstərib və açıq əks etdirib ki, taxıl sahələrinin minlərlə hektarları ona məxsusdur. Məhkəmə aşağıdakıları müəyyən etmək üçün daha irəliyə gedib:

«... reallıqda mövcud olmayan mafiyanın varlığı barədə ideyanın Y.Ağazadə tərəfindən ifadə olunması və kütləvi informasiya vasitələri ilə bu ideyanın onun tərəfindən yayılması böhtanı təşkil edir ki, bu, C.Ə.-nin şərəf və ləyaqətini ləkələyən və onun nüfuzuna zərər vuran saxta informasiyanın qəsdən yayılmasıdır. Buna görə, məhkəmə hesab edir ki, kütləvi informasiya vasitəsi ilə mövcud olmayan mafiyanın varlığı barədə informasiyanın yayılması ilə, Y.Ağazadə Cinayət Məcəlləsinin 147.1-ci maddəsinə əsasən cinayət hesab olunan əməli törədib və «vaxtında bu məntəqələrdəki C.Ə.-nin «eksperimental» sahələrindən minlərlə hektarlardan bütün taxıl satılsın» kimi böhtan xarakterli bəyanatı verməklə, Y.Ağazadə Cinayət Məcəlləsinin 148-ci maddəsinə əsasən cinayət törədib. Digər təqsirləndirilən şəxs R.Mahmudov həmin cinayət məsuliyyətini daşıyır, ona görə ki, baş redaktor kimi belə böhtana icazə verib. Müvafiq olaraq, R.Mahmudov və Y.Ağazadə Cinayət Məcəlləsinin 147.1 və 148-ci maddələrinə əsasən təqsirli hesab olunmalıdırlar.»

13. Məhkəmə ərizəçilərin hər birini Cinayət Məcəlləsinin 147.1-ci maddəsinə əsasən üç ay müddətinə azadlıqdan məhrum etməyə və Cinayət Məcəlləsinin 148-ci maddəsinə əsasən üç ay müddətinə azadlıqdan məhrum etməyə məhkum edib. Cəzaları qismən birləşdirmək yolu ilə, məhkəmə ərizəçilərin hər birinə cəmi beş ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasını təyin edib. Həmin vaxtda, İkinci Dünya Müharibəsində Faşizm üzərində Qələbənin İldönümü münasibəti ilə bağlı Amnistiya haqqında Milli Məclisin 06 may 2003-cü il tarixli qərarının 2.3-cü bəndini tətbiq edərək, məhkəmə onları cəzanı çəkməkdən azad etdi.

14. Ərizəçilər şikayət etdilər. Onlar iddia etdilər ki, məqalə kənd təsərrüfatı sektorunda bir neçə problemləri müzakirə edib və C.Ə.-yə xüsusilə aid olmayıb. Orada C.Ə.-nin şəklinin olması və ona taxıl sahələrinin minlərlə hektarlarının məxsus olması faktı böhtan və ya təhqiri təşkil etməyib. Bu bəyanata aid onlar iddia etdilər ki, bu, hamıya məlum olan və sübut etməyə ehtiyacı olmayan faktdır. Ərizəçilər, həmçinin iddia etdilər ki, C.Ə. və Yasamal rayon məhkəməsi məqalədə əks olunmuş bəyanatları səhvən böhtan kimi təfsir edib, halbuki, onların əsl mənası zərərsiz olub.

15. 16 iyul 2003-cü ildə Apellyasiya Məhkəməsi Yasamal rayon məhkəməsinin qərarını qüvvədə saxladı.

16. 02 mart 2004-cü ildə Ali Məhkəmə aşağı məhkəmələrin qərarlarını qüvvədə saxladı.

II. MÜVAFIQ DAXİLİ QANUNVERİCİLİK

17. Konstitusiyanın 47 və 50-ci maddələri fikir azadlığına və kütləvi informasiya vasitələrinin azadlığına təminat verir.

18. Cinayət Məcəlləsinin 147.1-ci maddəsi aşağıdakıları nəzərdə tutur:

«147.1. Böhtan, yəni yalan olduğunu bilə-bilə hər hansı şəxsin şərəf və ləyaqətini ləkələyən və ya onu nüfuzdan salan məlumatları kütləvi çıxışlarda, kütləvi nümayiş etdirilən əsərdə və ya kütləvi informasiya vasitəsində yayma -

şərti maliyyə vahidi məbləğinin yüz mislindən beş yüz mislinədək miqdarda cərimə və ya iki yüz qırx saatadək müddətə ictimai işlər və ya bir ilədək müddətə islah işləri və ya altı ayadək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.»

19. Cinayət Məcəlləsinin 148-ci maddəsi aşağıdakıları nəzərdə tutur:

«Təhqir, yəni kütləvi çıxışlarda, kütləvi nümayiş etdirilən əsərdə və ya kütləvi informasiya vasitəsində şəxsiyyətin şərəf və ləyaqətini nalayiq formada qəsdən alçaaltma —

şərti maliyyə vahidi məbləğinin üç yüz mislindən min mislinədək miqdarda cərimə və ya iki yüz qırx saatadək müddətə ictimai işlər və ya bir ilədək müddətə islah işləri və ya altı ayadək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.»

20. Cinayət Məcəlləsinin 81-ci maddəsinə əsasən, cinayətə görə məhkum olunmuş şəxslər amnistiya qərarına müvafiq olaraq cəzanı çəkməkdən azad edilə bilərlər. Həmin Məcəllənin 83.1-ci maddəsinə əsasən, məhkum olunmuş şəxs məhkumluğu götürülənə və ya ödənilənə qədər məhkum olunmuş hesab edilir. Məcəllənin 83.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq, cəzadan azad edilmiş şəxs məhkumluğu olmayan hesab edilir.

21. İkinci Dünya Müharibəsində Faşizm üzərində Qələbənin İldönümü münasibəti ilə bağlı Amnistiya haqqında Milli Məclisin 06 may 2003-cü il tarixli qərarı bir çox məhkumu cəza çəkməkdən və ya cəzanın çəkilməmiş hissəsinin çəkilməsindən azad edib (bir çox istisnalarla). Amnistiya, Qərarın qüvvəyə minməsindən əvvəl cinayət törətmiş şəxslərə tətbiq olunub. Qərarın 2.3-cü bəndi aşağıdakıları nəzərdə tutur:

«Cinayətin qəsdən törədilməsinə görə üç ildən çox olmayan müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunmuş şəxslər cəzalarını çəkməkdən azad edilməlidirlər.»

22. «Kütləvi informasiya vasitələri haqqında» 07 dekabr 1999-cu il tarixli Qanunun 10-cu maddəsi kütləvi informasiya vasitələrinə, *inter alia*, böhtan xarakterli materialı dərc etməyi qadağan edir. 60-cı maddəyə əsasən, kütləvi informasiya vasitəsi mənbəyinin redaktoru və curnalistləri cinayət, inzibati və ya başqa məsuliyyətə cəlb oluna bilərlər, əgər, *inter alia*, redaktor dərc olunmuş materialın bu Qanunun tələblərinə uyğunluğunu təmin etmir və ya dərc edilmiş material fərdin şəxsi həyatına müdaxilə edirsə.

HÜQUQİ MƏSƏLƏLƏR

I. KONVENSIYANIN 10-cu MADDƏSİNİN İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

23. Konvensiyanın 6 və 10-cu maddələrinə əsasən, ərizəçilər şikayət etdilər ki, qəzet məqaləsinin dərc olunmasından sonra məhkum edilmələri ədalətli olmayıb və onların ifadə etmək azadlığı hüququna əsassız müdaxiləni təşkil edib. İşin hallarını nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, bu şikayət Konvensiyanın 6-cı maddəsi üzrə ayrıca məsələni qaldırmır və yalnız Konvensiyanın aşağıdakıları nəzərdə tutan 10-cu maddəsi üzrə araşdırılmalıdır:

«1. Hər kəs (öz fikrini - tərə.) ifadə etmək azadlığı hüququna malikdir. Bu hüquqa öz rəyində qalmaq azadlığı, dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən hər hansı maneçilik

olmadan və dövlət sərhədlərindən asılı olmayaraq, məlumat və ideyaları almaq və yaymaq azadlığı daxildir. Bu maddə dövlətlərin radioyayım, televiziya və kinomatoqrafiya müəssisələrinə lisenziya tələbi qoymasına mane olmur.

2. Bu azadlıqların həyata keçirilməsi milli təhlükəsizlik, ərazi bütövlüyü və ya ictimai asayiş maraqları naminə, iğtişaşın və ya cinayətin qarşısını almaq, sağlamlığın, yaxud mənəviyyatın mühafizəsi, digər şəxslərin nüfuzu və hüquqlarının müdafiəsi, gizli əldə edilmiş məlumatların açıqlanmasının qarşısını almaq və ya ədalət mühakiməsinin nüfuz və qərəzsizliyini təmin etmək üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olan müəyyən formallıqlara, şərtlərə, məhdudiyyətlərə və ya sanksiyalara məruz qala bilər.»

A. Məqbuliyyət

24. Məhkəmə qeyd edir ki, şikayət Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 1-ci bəndinin mənasında açıq-aşkar əsassız deyildir. Məhkəmə, həmçinin qeyd edir ki, o, hər hansı başqa əsaslarla qeyri-məqbul deyildir. Buna görə, şikayət məqbul elan edilməlidir.

B. Mahiyyət

1. Tərəflərin dəlilləri

25. Hökumət bildirdi ki, müdaxilə şübhəsiz olaraq «qanunla nəzərdə tutulub» və digərlərinin nüfuz və hüquqlarının müdafiəsi üzrə qanuni məqsədə yönəlib. Onlar daha sonra bildirdilər ki, müdaxilə «demokratik cəmiyyətdə zəruri» olub.

26. Hökumət ərizəçilərlə razılaşmadı ki, məqalənin məqsədi sadəcə olaraq ictimaiyyətin diqqətini kənd təsərrüfatı sahəsində problemlə vəziyyətə cəlb etmək olub. Hökumət iddia edib ki, C.Ə.-yə aid saxta bəyanatları etməklə, məqalədə onun şəklini qoymaqla və ittihamedicini və təxribatçı sözlərdən həm məqalədə, həm də başlıqda istifadə etməklə, ərizəçilər vicdanla hərəkət etməyiblər. Bunu etməklə, onlar açıq-aşkar Parlamentin və Elmlər Akademiyasının üzvü olan C.Ə.-ni «taxıl mafiyası» ilə əlaqələndiriblər. Buna görə, ərizəçilərin məqsədi ictimai müzakirəni qaldırmaq deyil, məhz C.Ə.-nin nüfuzunu aşağı salmaq olub.

27. Hökumət daha sonra iddia edib ki, məqalə hər hansı dəyərli düşüncələri əks etdirməyib və müəyyən «eksperimental» taxıl sahələrinin C.Ə.-yə məxsus olması barədə bəyanat kimi qeyri-düzgün faktiki bəyanatları göstərib. Bu bəyanatlar ərizəçilərin müstəqil araşdırmada yoxlamadıqları şeylərə əsaslanıb. Əksinə, onlar sadəcə olaraq məhkəmələr qarşısında iddia ediblər ki, bu faktlar hamıya məlum olub və sübutetməni tələb etməyib.

28. Müdaxilənin mütənasibliyinə gəldikdə, Hökumət bildirib ki, ərizəçilərin üzərinə qoyulmuş sanksiyalar qanuni güdölmüş məqsədə mahiyyət etibarilə mütənasib olub. Xüsusən, ərizəçilərdən hər birinin beş ay azadlıqdan məhrum etməyə məhkum olunmasına baxmayaraq, onlar amnistiya aktına əsasən cəzanı çəkməkdən azad olunublar.

29. Ərizəçilər işin mahiyyəti ilə bağlı hər hansı sonrakı qeydləri təqdim etmədən şikayətlərini təkrar ediblər.

2. Məhkəmənin qiymətləndirməsi

(a) Müdaxilənin olub-olmamasına dair

30. Məhkəmə hesab edir və bunu tərəflər mübahisələndirmir ki, birinci ərizəçinin redaktor olduğu qəzetdə ikinci ərizəçinin müəllifliyi ilə məqalənin dərcindən sonra milli məhkəmələr tərəfindən ərizəçilərin məhkum olunması onların ifadə etmək azadlığı hüququna «müdaxiləni» təşkil edib.

31. Belə müdaxilə, əgər o, Konvensiyanın 10-cu maddəsinin 2-ci bəndinin tələblərinə cavab verməzsə, Konvensiyaya zidd olar. Buna görə, onun «qanunla nəzərdə tutulmuş» olub-olmaması, bu paraqrafta təsbit olunmuş bir və ya bir neçə qanuni məqsəd güdüb-güdməməsi və bu məqsədlərə nail olmaq üçün «demokratik cəmiyyətdə zəruri» olub-olmaması müəyyən olunmalıdır.

(b) Müdaxilənin əsaslı olub-olmamasına dair

32. Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçilərin məhkum olunması şübhəsiz olaraq Cinayət Məcəlləsinin 147.1 və 148-ci maddələrinə əsaslanıb və konkret bu halda C.Ə. olmaqla, «digərlərinin nüfuz və ya hüquqlarının» müdafiəsinə yönəlib. Müvafiq olaraq, müdaxilə «qanunla nəzərdə tutulub» və Konvensiyanın 10-cu maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən qanuni məqsədə malik olub. Nəticə etibarilə, Məhkəməyə qalan vəzifə ondan ibarətdir ki, müdaxilənin «demokratik cəmiyyətdə zəruri» olub-olmamasını müəyyən etsin.

(i) Ümumi prinsiplər

33. Ümumi prinsip məsələsi kimi, ifadə etmək azadlığına hər hansı məhdudlaşdırmanın «zərurəti» əminliklə müəyyən olunmalıdır. Hamılıqla qəbul olunub ki, milli hakimiyyət orqanları üçün birinci yerdədir ki, məhdudlaşdırmada «təkidli ictimai tələbatın» olub-olmamasını müəyyən etsinlər və öz qiymətləndirmələrini edərkən, onlar müəyyən qiymətləndirmə həddinə malikdirlər. Hazırkı kimi mətbuata aid işlərdə milli qiymətləndirmə həddi azad mətbuatın təmin olunmasında və qorunmasında demokratik cəmiyyətin marağı ilə məhdudlaşır. Eynilə, Konvensiyanın 10-cu maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən edilməli olduğu kimi, məhdudlaşdırmanın güdülən qanuni məqsədə mütənasib olub-olmadığının müəyyən edilməsində bu prinsip balansda daha ağır çəkili olar (bax, *Fressoz və Ruar Fransaya qarşı* (BP), № 29183/95, § 45, İHAM 1999-I).

34. Nəzarət funksiyasının həyata keçirilməsində Məhkəmənin vəzifəsi səlahiyyətli daxili məhkəmələrin yerini tutmaq deyil, Konvensiyanın 10-cu maddəsi baxımından onlar tərəfindən öz qiymətləndirmə səlahiyyətinə əsasən qəbul etdikləri qərarları yoxlamaqdır. Bu o demək deyil ki, nəzarət cavabdeh Dövlət tərəfindən öz mülahizəsini əsaslı, diqqətlə və ya vicdanla həyata keçirib-keçirməməsinin araşdırılması ilə məhduddur; Məhkəmənin etməli olduğu odur ki, şikayət olunan müdaxiləyə işin bütövlüyü, o cümlədən ərizəçilərə qarşı qeydlərin məzmunu və onların edildiyi kontekst baxımından baxsın (bax, *Kumpana və Mazare Ruminiyaya qarşı* (BP), № 33348/96, § 89, İHAM 2004-XI).

35. Xüsusən, Məhkəmə müdaxiləyə haqq qazandırmaq üçün milli hakimiyyət orqanlarının gətirdiyi səbəblərin «müvafiq və kifayətedici» olub-olmamasını və görülmüş tədbirin «güdülmüş qanuni məqsədə mütənasib» olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Bunu etməklə, Məhkəmə müəyyən etməlidir ki, milli hakimiyyət orqanları özlərini müvafiq faktların qəbul edilən qiymətləndirməsinə əsaslandıraraq, Konvensiyanın 10-cu maddəsində təsbit olunmuş prinsiplərə uyğun olan standartları tətbiq ediblər.

(ii) Yuxarıdakı prinsiplərin hazırkı işə tətbiqi

(a) «Təkidli ictimai tələbat»

36. Hazırkı işdə daxili məhkəmələr müəyyən etmişlər ki, sözügedən məqalə C.Ə.-ni «mafiya» ilə əlaqələndirməklə və dövlət mülkiyyətində olan «eksperimental» taxıl sahələri üzərində qanunsuz nəzarəti həyata keçirməkdə ittiham etməklə, onun şərəf, ləyaqətini və ictimai nüfuzunu ləkələmişdir (bax, yuxarıda 12-ci paraqrafa). Məhkəmə ərizəçilərin məhkum edilməsinə milli hakimiyyət orqanlarının gətirdikləri səbəblərin müvafiq və kifayətedici olub-olmamasını müəyyən etməlidir.

37. Hazırkı işin Məhkəmə tərəfindən həlli üçün xüsusilə mühüm olan faktorlardan biri demokratik cəmiyyətdə kütləvi informasiya vasitələrinin oynadığı «ictimai gözetçi it» həyat

əhəmiyyətli roldur (bax, *Qudvin Birləşmiş Krallığa qarşı*, 27 mart 1996-cı il, § 39, *Qərar və Qəraradların Hesabatı*, 1996-II). Onun müəyyən hədləri, o cümlədən başqalarının nüfuz və hüquqlarına aid hədləri keçməli olmasa belə, vəzifəsi ondan ibarətdir ki, öz öhdəlik və məsuliyyətləri ilə uyğun tərzdə siyasi məsələlər və ümumi maraq kəsb edən başqa məsələlər barədə məlumat və fikirləri versin (bax, başqa bir çox mənbələrlə yanaşı, *De Haes və Gicsels Belçikaya qarşı*, 24 fevral 1997-ci il, § 37, *Hesabatlar*, 1997-I və *Kolombani və digərləri Fransaya qarşı*, № 51279/99, § 55, İHAM 2002-V).

38. Qeyd olunmalıdır ki, ümumiyyətlə, məqalə kənd təsərrüfatı sektorunda cari problemlərə aid bir çox məsələləri müzakirə edib. Bu mənada, məqalənin mənasının predmeti mətbuat vasitəsilə ictimai diqqətə ərizəçilərin gətirməli olduqları ümumi maraq məsələsini təşkil etmişdir.

39. Digər tərəfdən, məqalə, həmçinin adı bir dəfə məqalədə tam qeyd olunan və şəkli göstərilən C.Ə.-yə birbaşa aid dəlilləri əks etdirib. Məqalə həm də «müəyyən tanınmış şəxs» sözləri ilə C.Ə.-yə dolayı istinad edib. Məqalənin məzmunundan kifayət qədər aydındır ki, sonuncu sözlər də C.Ə.-yə aid olub. C.Ə.-nin məşhur siyasətçi və alim olduğu faktı baxımından, Məhkəmə xatırladır ki, siyasətçi kimi ictimai fiqura aid qəbul olunan tənqiddən hədləri fərdi şəxsə aid olandan daha genişdir. Sonuncudan fərqli olaraq, birinci qaçılmaz olaraq və bilə-bilə özünü açıq edir ki, curnalistlər və ictimaiyyət onun sözlərini və əməllərini dəqiqliklə öyrənsinlər və nəticə etibarilə, o, səbrin daha böyük dərəcəsini nümayiş etdirməlidir (bax, *Lingens Avstriyaya qarşı*, 08 iyul 1986-cı il, § 42, A Seriyaları, № 103).

40. Məhkəmə qeyd edir ki, daxili məhkəmələrin araşdırılmasının əhatəsi nəşrin bütövlükdə deyil, yalnız onun başlığı və C.Ə.-yə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan hissələrlə məhdudlaşmışdır (bax, yuxarıda 9-cu paragraf). Məhkəmələr hesab etmişlər ki, aşağıdakı iki ifadə saxta məlumatı əks etdirib və buna görə, böhtan və təhqiredici olub: həm başlıqda, həm də məqalənin mətnində istifadə olunmuş və güman olunana görə C.Ə.-nin əlaqəli olduğunu nəzərdə tutan «mafiya» sözü; və «yerli icra hakimiyyəti orqanları ya Bakıdan əsas taxıl alıcılarının bu məntəqələrə daxil olmasının qarşısını alıblar, yaxud da onları məcbur ediblər ki, xüsusi sahələrdən taxıl alsınlar. Bu adi səbəbə görə edilib – vaxtında bu məntəqələrdəki C.Ə.-nin «eksperimental» sahələrindən minlərlə hektarlardan bütün taxıl satılsın» ifadəsi.

41. Məhkəmə ardıcıl olaraq belə qənaətə gəlib ki, ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsinə müdaxiləni əsaslandırma bilən «təkidli ictimai zərurətin» olub-olmamasının qiymətləndirilməsində faktlarla dəyərləndirmə arasında diqqətli fərqləndirmə aparılmalıdır. Faktların mövcudluğu nümayiş oluna bilər, halbuki, dəyərləndirmənin həqiqiliyi sübut etməyə meyilli deyildir. Dəyərləndirmənin həqiqiliyinin sübut etmə tələbinə riayət etmək mümkünsüzdür və bu tələb Konvensiyanın 10-cu maddəsi ilə təmin olunmuş hüququn fundamental hissəsi olan fikir azadlığının özünü pozur (bax, yuxarıda qeyd olunan, *De Haes və Gicsels*, § 42 və yuxarıda qeyd olunan *Lingens*, § 46). Lakin o yerdə ki bəyanatlar üçüncü tərəfin davranışı barədə edilir, faktlarla dəyərləndirmə arasında fərqləndirməni etmək bəzən çətin olur. Buna baxmayaraq, hətta dəyərləndirmə, əgər o, təsdiqləyici faktiki əsasla malik deyildirsə, həddən artıq ola bilər (bax, *Cerusalem Avstriyaya qarşı*, № 26958/95, § 43, İHAM 2001-II).

42. Hazırkı işin hallarına qayıdaraq, Məhkəmə qeyd edir ki, daxili məhkəmələr, *inter alia*, müəyyən etmişlər ki, «mafiya» sözünün istifadəsi böhtandır, onların fikrincə, belə məsələ Azərbaycanda həqiqətdə mövcud olmayıb. Beləliklə, bunun dəyərləndirmə olub-olmamasını müzakirə etmədən, məhkəmələr hesab etmişlər ki, bu, ərizəçilərin sübut edə bilmədikləri Cinayət Məcəlləsinin 147.1-ci maddəsinin mənası baxımından «qəsdən edilmiş saxta məlumatdır». Lakin Məhkəmə hesab edir ki, «mafiya» və «kəndli mafiya» ifadələri birbaşa C.Ə.-yə aid olmaqla istifadə olunan görünür. Hazırkı işdə curnalistika azadlığının şışirtmənin və ya hətta təxribatın dərəcəsinə mümkün istinadı əhatə etdiyini nəzərə alaraq (bax, yuxarıda qeyd olunan *De Haes və Gicsels*, § 46), bu ifadələr fikri təşkil edə bilər, baxmayaraq ki, təxribatla ifadə edilib, ona görə ki, onlar yuxarıda qeyd edildiyi kimi, kənd təsərrüfatı sektorunda bir neçə cari problemləri müzakirə edən bütün məqalə boyu təsvir olunduğu kimi, kənd təsərrüfatının idarə olunmasında güman olunan korrupsiyalanmış hökumət təcrübəsinin ərizəçilərin tam subyektiv qiymətləndirməsini nümayiş etdirir və sadəcə olaraq C.Ə.-nin fəaliyyətinin müzakirəsi ilə məhdudlaşmayıb. Bu mənada,

sözündən qəzet məqaləsinin konteksti baxımından, «mafiya» sözü faktın ifadəsindən daha çox dəyərləndirmə kimi inadla qiymətləndirilə bilər. Lakin hazırkı işin hallarında Məhkəmə bununla bağlı qəti qiymətləndirmənin aparılmasını zəruri hesab etmir, ona görə ki, bu məsələnin həlli aşağıdakılar baxımından həlledici deyildir.

43. Məhkəmə qeyd edir ki, məqalə, həmçinin sübuta yetməmiş kimi daxili məhkəmələr tərəfindən saxta bəyanat hesab edilən «vaxtında bu məntəqələrdəki C.Ə.-nin «eksperimental» sahələrindən minlərlə hektarlardan bütün taxıl satılmaq məqsədilə» yekunlaşan ifadəni əks etdirir. Eynilə Məhkəmə hesab edir ki, bu ifadə faktın ifadə edilməsidir. Məqalənin yazıldığı işarəli stili nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, bu bəyanat C.Ə.-nin müşayiətedici şəkli və «müəyyən tanınmış şəxsin şəxsi mülkiyyətində olduğu kimi istismar olunan» «kənd təsərrüfatı sektoruna ... nəzarət» edən şəxslərə və «bu sahəni inhisara alan ... qrupa» istinad daxil olmaqla, məqalədə əksini tapmış başqa ittihamedicilə məqamlar baxımından araşdırılmalıdır. Bu ittihamlar mahiyyət etibarilə, C.Ə. tərəfindən xüsusi davranış iddialarını, o cümlədən onun taxıl industriyasının qanunsuz inhisarında hansısa yolla cəlb olunduğunu əks etdirir. Ərizəçilərin bəyanatları oxuculara təklif edir ki, C.Ə. dövlət mülkiyyətində olan «minlərlə hektar» kənd təsərrüfatı torpaqları üzərində nəzarəti elə həyata keçirib ki, elə bil onlar özünün şəxsi mülkiyyətindədir və bəzi məntəqələrin yerli icra hakimiyyətləri taxıl alıcılarını C.Ə.-nin sahələrindən taxıl almağa məcbur edir və bununla da, fərdi fermerlərə zərər vuran inhisar fəaliyyəti ilə məşğul olur.

44. Bununla bağlı, Məhkəmə təkrarlayır ki, ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsi özündə öhdəlik və məsuliyyətləri nəzərdə tutur və Konvensiyanın 10-cu maddəsi ilə curnalistlərə təqdim edilmiş təminat onunla şərtləndirilir ki, onlar curnalist etikasına müvafiq olaraq düzgün və etibarlı məlumatı təmin etmək məqsədilə vicdanla hərəkət etsinlər (bax, başqa mənbələrlə yanaşı, *Radio Frans və digərləri Fransaya qarşı*, № 53984/00, § 37, İHAM 2004-II və yuxarıda qeyd olunmuş *Kolombani və digərləri*, § 65). Yuxarıdakı paraqrafda qeyd olunmuş bəyanatlar müzakirə olunduğu qədər göstərilən şərtə riayət edilən kimi görünür. Daxili məhkəmələr qarşısında ərizəçilər öz bəyanatlarının təsdiqi üçün hər hansı sübutları təqdim etməkdən imtina edərək iddia ediblər ki, bu, ümumi qəbul olunmuş fakt olmaqla, sübut tələb etməyib. Onlar bunun ümumi məlum olan fakt olmasına dair nə hər hansı sübut təqdim edib, nə də öz bəyanatlarını faktiki əsasla təmin etmək üçün hər hansı müstəqil araşdırmanın aparıldığını göstəriblər. Onlar bunu Məhkəmə qarşısında da etməyiblər.

45. Yerli seçilmiş nümayəndələr və ya dövlət rəsmiləri tərəfindən güman olunan mənimsəmə barədə məlumatlı olduğu halda, mətbuatın rolunun ictimaiyyəti dərhal məlumatlandırmaq olması ilə yanaşı, adlarını və vəzifələrini qeyd etməklə xüsusi şəxsləri birbaşa ittiham etmə faktı ərizəçiləri öhdəlik altında qoyur ki, öz bəyanatları üçün kifayətedici faktiki əsası təmin etsinlər (bax, yuxarıdakı *Kumpana və Mazare*, § 101 və *Lesnik Slovakiyaya qarşı*, № 35640/97, § 57, İHAM 2003-IV). Görünür ki, kifayətedici faktiki əsas olmadan C.Ə.-nin dövlət mülkiyyətində olan kənd təsərrüfatı torpağının minlərlə hektardan artığına nəzarət etməsinin bəyan edilməsi ilə ərizəçilər vicdanla və curnalist etikasına uyğun hərəkət etməyiblər.

46. Yuxarıdakıları nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, müdaxiləni əsaslandırmaq üçün daxili məhkəmələrin gətirdikləri səbəblər müvafiq və kifayətedici olub. Buna görə, Məhkəmə hesab edir ki, hazırkı işin hallarında daxili hakimiyyət orqanları ərizəçilərin ifadə etmək azadlığı hüququnun həyata keçirilməsinin məhdudlaşdırılmasını zəruri hesab etməli olmuşlar və müvafiq olaraq, ərizəçilərin böhtan və təhqirə görə məhkum olunmaları «təkidli ictimai zərurətə» cavab verib.

47. Lakin müdaxilənin «güdülmüş qanuni məqsədə mütənasib» olub-olmamasının müəyyən edilməsi qalır.

(b) Sanksiyanın mütənasibliyi

48. Məhkəmə təkrar edir ki, təyin olunmuş cəzaların mahiyyəti və ağırlığı Konvensiyanın 10-cu maddəsi ilə təmin olunmuş ifadə etmək azadlığına müdaxilənin mütənasibliyinin qiymətləndirilməsində nəzərə alınmalı olan faktorlardır (bax, başqa mənbələrlə yanaşı, *Ceylan*

Türkiyəyə qarşı (BP), № 23556/94, § 37, İHAM 1999-IV və *Skalka Polşaya qarşı*, № 43425/98, § § 41-42, 27 may 2003-cü il). Məhkəmə, həmçinin milli hakimiyyət orqanlarının gördüyü tədbirlərin və ya təyin etdiyi cəzaların mətbuatı qanuni ictimai narahatlıq məsələlərinin müzakirəsində iştirak etməkdən çəkindirmək kimi olduğu yerdə, həssas ehtiyatlılıq göstərməlidir (bax, yuxarıda qeyd olunmuş *Kumpana və Mazare*, § 111).

49. Baxmayaraq ki, Tərəf Dövlətlərə icazə verilir və hətta onların üzərində Konvensiyanın 8-ci maddəsinin pozitiv öhdəlikləri baxımından vəzifə vardır ki, ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsini fərdi şəxslərin nüfuzunun qanunla adekvat qorunmasının təmin edilməsi məqsədilə tənzimləsinlər (bax, *Pfeyfer Avstriyaya qarşı*, № 12556/03, § 35, İHAM 2007-...; yuxarıda qeyd olunmuş *Çauvi və digərləri*, § 37; *Von Qannover Almaniyaya qarşı*, № 59320/00, § 57, İHAM 2004-VI), onlar bunu dövlət hakimiyyətinin görünən və ya şübhələnilən sui-istifadəsi barədə ictimaiyyəti dərhal məlumatlandırmaq rolunun həyata keçirilməsindən kütləvi informasiya vasitələrini lazımsız yerə çəkindirən tərzdə etməməlidirlər (bax, yuxarıda 37-ci paraqrafa). Araşdıran curnalistlər, əgər, onlar fərdi şəxslərin nüfuzuna əsassız hücumlara görə təyin olunan standart sanksiyalardan biri kimi azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırma təhlükəsi qarşısında olacaqlarsa, ictimai ümumi maraq məsələləri üzrə məlumat verməkdən çəkinməyə meyillidirlər. Belə bir sanksiyadan qorxu curnalistin ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsində hədələyici təsirə malikdir (bax, yuxarıda qeyd olunmuş *Kumpana və Mazare*, § § 113-114).

50. Hazırkı işdə ərizəçilərdən hər biri beş ay azadlıqdan məhrum etməyə məhkum olunub. Bu sanksiya şübhəsiz olaraq çox ağırdır, xüsusən nəzərə alaraq ki, daxili qanunvericilik baxımından daha yüngül cəzaların tətbiqi mümkün olub. Məhkəmə təkrar edir ki, cəzanın təyin olunmasının, prinsipə, milli məhkəmələrə aid məsələ olduğuna baxmayaraq, mətbuat hüquq pozuntusuna görə azadlıqdan məhrum etmə cəzasının təyini, Konvensiyanın 10-cu maddəsi ilə təmin olunmuş kimi curnalist ifadə etmək azadlığı ilə yalnız müstəsna hallarda, o cümlədən başqa fundamental hüquqların ciddi şəkildə zərər aldığı halda, məsələn, kinli çıxışlarda və ya zorakılığa təhrik etmək işlərində, uyğun olar (həmin yerdə, § 115).

51. Məhkəmə hesab edir ki, hazırkı işin halları azadlıqdan məhrum etmə cəzasının təyin olunmasının əsaslılığını göstərmir. Belə bir sanksiya, özünün mahiyyəti etibarilə, curnalist azadlığının həyata keçirilməsinə hədələyici təsir göstərir. Ərizəçilərin öz azadlıqdan məhrum etmə cəzalarını çəkməməsi və məhkumluqlarının üzərlərindən götürülməsi faktı bu qənaəti dəyişmir, ona görə ki, onlar cinayət işlərinin geniş müxtəlifliyinə tətbiq olunan və ərizəçilərin xüsusi vəziyyətini bərpa etməyə dair xüsusi məqsədlə qəbul olunmayan amnistiya aktının qəbulu ilə öz cəzalarını çəkməkdən azad olunublar.

52. Buna görə, belə nəticəyə gəlinir ki, ərizəçiləri azadlıqdan məhrum etməyə cəzalandırmaqla, daxili məhkəmələr mətbuatın demokratik cəmiyyətdə «ictimai gözetçi it» rolunu həyata keçirməli olduğuna dair prinsipi pozublar.

(c) Nəticə

53. Məhkəmə belə qənaətə gəlir ki, ərizəçilərin ifadə etmək azadlığı hüququna müdaxilənin əsaslı olduğuna baxmayaraq, təyin olunmuş cinayət cəzası böhtan və təhqirə görə ərizəçilərin məhkumluğu ilə güdülmüş qanuni məqsədə qeyri-mütənasib olub. Buna görə, hazırkı işdə daxili məhkəmələr ərizəçilərin ifadə etmək azadlığının məhdudlaşdırılmasına «zəruri» olduğundan kənara çıxıblar.

54. Müvafiq olaraq, iş üzrə Konvensiyanın 10-cu maddəsinin pozuntusu baş verib.

II. KONVENSIYANIN 41-ci MADDƏSİNİN TƏTBİQİ

55. Konvensiyanın 41-ci maddəsi aşağıdakıları nəzərdə tutur:

«Əgər Məhkəmə Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddəalarının pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququn yalnız bu pozuntunun

nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, zəruri halda zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsini təyin edir.»

A. Zərər

1. Maddi zərər

56. Ərizəçilər maddi zərərə görə 17.291 avro (EUR) tələb etdilər. Onlar iddia etdilər ki, məhkum olunduqları üçün qəzetin nüfuzuna zərər vurulub. Bu isə iddia olunana görə, satışda azalmaya və reklamdan gəlirin itkisinə gətirib çıxarıb.

57. Hökumət bu tələbi mübahisələndirdi.

58. Məhkəmə müəyyən olunmuş pozuntu ilə iddia olunan zərər arasında hər hansı səbəbli əlaqəni görmür. Buna görə, Məhkəmə onu rədd edir.

2. Mənəvi zərər

59. Ərizəçilərdən hər biri mənəvi zərərə görə 50.000 EUR tələb etdilər.

60. Hökumət iddia etdi ki, tələb olunan məbləğlər əsassızdır.

61. Konvensiyanın 41-ci maddəsinin tələb etdiyi kimi qiymətləndirməsini ədalətli əsaslarla edərək, Məhkəmə hesablana bilən hər hansı vergi üstünə gəlməklə, ərizəçilərə birgə 1.000 EUR kompensasiyanı təyin edir.

B. Xərc və məsrəflər

62. Ərizəçilər, həmçinin Məhkəmə qarşısında çəkilmiş xərc və məsrəflərə görə 925 EUR tələb etdilər.

63. Hökumət bu tələbi mübahisələndirdi.

64. Məhkəmənin presedent-hüququna müvafiq olaraq, ərizəçi xərc və məsrəflərin ödənilməsi hüququna yalnız o halda malikdir ki, onların həqiqətən və zərurətlə xərcləndiyi göstərilsin və bu məbləğlər həcminə görə əsaslı olsun. Hazırkı işdə malik olduğu informasiyanı və yuxarıdakı meyarı nəzərə alaraq, Məhkəmə özü qarşısında icraata aid 925 EUR məbləği ərizəçilərə birgə təyin edir.

C. Faiz dərəcəsi

47. Məhkəmə məqsədamüvafiq hesab edir ki, faiz dərəcəsi, üstünə üç faiz əlavə edilməli olan, Mərkəzi Avropa Bankının təqdim etdiyi dərəcənin son həddinə əsaslanmalıdır.

BU SƏBƏBLƏRƏ GÖRƏ MƏHKƏMƏ YEKDİLLİKLƏ

1. Şikayəti məqbul *elan edir*;

2. *Qərara alır ki*, Konvensiyanın 10-cu maddəsi pozulub;

3. *Qərar alır ki*,

(a) Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndinə müvafiq olaraq qərarın qəti olduğu tarixdən üç ay müddətində cavabdeh Dövlət həll olunma gününə tətbiq olunan dərəcədə Yeni Azərbaycan manatına çevrilməklə, ərizəçilərə birgə mənəvi zərərə görə 1.000 EUR (bir min

avro) və xərc və məsrəflərə görə 925 EUR (doqquz yüz iyirmi beş avro) hesabına bilən hər hansı vergi üstünə gəlməklə, ödəməlidir;

(b) yuxarıda qeyd olunan üç ay bitdiyi vaxtdan həll olunma gününədək adi marağ üç faiz əlavə olunmaqla, yuxarıdakı məbləğ üstünə Mərkəzi Avropa Bankının faiz dövründəki təqdim etdiyi dərəcənin son həddinə uyğun ödənilməlidir;

4. Ədalətli kompensasiyaya aid ərizəçilərin qalan tələbini *rədd edir*.

İngilis dilində tərtib olunub və Məhkəmə Reqlamentinin 77-ci qaydasının 2 və 3-cü bəndlərinə müvafiq olaraq, qərar barədə məlumat yazılı şəkildə 18 dekabr 2008-ci ildə göndərilib.

Soren Nilsen
Katib

Xristos Rozakis
Sədr